

Świat jako spektakl. Irenie Sławińskiej na dziewięćdziesiąte urodziny, red. Wojciech Kaczmarek, Wydawnictwo KUL, Lublin 2003.

Dla uczczenia Jubileuszu dziewięćdziesięciolecia urodzin nestorki polskiej teatrologii, Pani prof. dr hab. Ireny Sławińskiej, Katedra Dramatu i Teatru KUL oraz Instytut Filologii Polskiej KUL podjęły inicjatywę wydania Księgi Pamiątkowej *Świat jako spektakl. Irenie Sławińskiej na dziewięćdziesiąte urodziny*. Uroczystość jej wręczenia odbyła się 28 października 2003 r. w Domu Sióstr Miłosierdzia w Warszawie, gdzie mieszkała Pani Profesor.

Publikacja ta, odwołująca się tytułem do jednej z prac szacownej Jubilatki, jest zbiorem tekstów analitycznych i wspomnieniowych, napisanych przez uczniów i przyjaciół prof. Sławińskiej z różnych etapów jej życia. Kontakty naukowe i osobiste pani Profesor, nawiązane w trakcie wieloletniej aktywności, sięgają daleko poza Katolicki Uniwersytet Lubelski, w którym pracowała niemalże pół wieku. Warto przypomnieć, że Uczona związana była również z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika, Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej, Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Gdańsku, Rzeszowie i Bydgoszczy. Prowadziła wykłady w licznych ośrodkach zagranicznych, m.in. w Kanadzie, USA, Szwajcarii, Francji, Belgii i na Kubie.

Wśród autorów tekstów do książki znajdują się więc koledzy z czasów studiów w Wilnie i działalności w Toruniu: Czesław Miłosz i Artur Hutnikiewicz. Z grona przyjaciół z KUL autorami wspomnień są: s. Zofia Zdybicka oraz ks. Tadeusz Styczeń. Liczne kontakty i przyjaźnie z uniwersytetami europejskimi i amerykańskimi zaznaczone tu zostały tekstami Ireny Mamczarz (CNPS, Paryż), Tadeusza Kowzana (Uniwersytet w Caen), Kazimierza Brauna (Uniwersytet Stanowy w Nowym Yorku). Z ośrodków badawczych w kraju swoje studia i wspomnienia włączyli: Lidia Kuchtówna (Instytut Sztuki PAN), Elżbieta Feliksiak (Uniwersytet Warszawski), Małgorzata Gawrychowska-Sowul (Uniwersytet Białostocki), Urszula Żegleń (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), Andrzej Sulikowski (Uniwersytet Szczeciński). Największą grupę autorów stanowią oczywiście uczniowie i bliscy współpracownicy Pani Profesor, wśród których znaleźli się: Marian Maciejewski (KUL), Jan Ciechowicz (Uniwersytet Gdański), Ryszard Strzelecki (Uniwersytet Rzeszowski), Zdzisław Łapiński (Instytut Badań Literackich PAN), Edward Krasiński (Instytut Sztuki PAN), Tadeusz Kłak (Uniwersytet Śląski), Stefan Kruk (UMCS), Bohdan Królikowski (Lublin), Józef Japola (KUL), Tadeusz Malec (KUL), i Wojciech Kaczmarek (KUL). Publikacja zawiera także wypowiedzi Waldemara Michalskiego z redakcji „Akcentu”, Józefa Ferta z Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Twórczością Cypriana Norwida oraz Marii Staniszewskiej (Muzeum Teatralne), ks. Wiesława Wilka (Seminarium Duchowne w Sandomierzu), ks. Michała Kamińskiego (Seminarium Duchowne w Puszczykowie), Leszka Mądzika (KUL).

Księgę, której zawartość uporządkowana została w 6 działach, otwiera „Wprowadzenie” ks. abpa Józefa Życińskiego oraz „Słowo do Księgi...” ks. Andrzeja Szostka, rektora KUL. Tekst arcybiskupa traktuje o przestrzeni duchowych wartości wypeł-

niających życie i pracę naukową Pani Profesor. Ks. A. Szostek ukazuje natomiast ogromny wkład Jubilatki w rozwój KUL-u i kształtowanie jego oblicza w Polsce i na świecie.

Pierwsza część publikacji to teksty Czesława Miłosza i Artura Hutnikiewicza – kolegów prof. Sławińskiej z okresu studiów i pierwszych lat pracy. Poeta opisuje „czasy wileńskie” – początek znajomości z Ireną Sławińską oraz późniejsze z nią spotkania, np. we Francji, USA, czy w Lublinie, w KUL. Profesor Hutnikiewicz wspomina „toruńskie lata Pani Ireny” (1945-1949), jej szczególnie udział w tworzeniu tamtejszego uniwersytetu.

Dział zatytułowany „Mistrzyni”, na który składają się wypowiedzi seminarzystów Jubilatki, ukazuje ją jako naukowca, dydaktyka i wychowawcę. Autorzy (Kraśniński, Kłak, Królikowski) przywołują tu niepowtarzalną atmosferę wykładów i seminariów prowadzonych przez panią Profesor, inspirującą ich uczestników do samodzielnych poszukiwań i badań. Szczególne miejsce w tych wspomnieniach zajmują opisy pozauczelnianych kontaktów z „Ciotką” – a więc organizowanych przez nią licznych obozów, biwaków oraz spotkań w jej mieszkaniu przy ul. Chopina w Lublinie. Uczniowie Jubilatki zgodnie akcentują troskę pani Sławińskiej o formowanie całej osobowości młodego człowieka, nie poprzestając na kształtowaniu jego zainteresowań i pasji. Równie osobisty charakter mają teksty zgrupowane w rozdziale „Przywołana z pamięci” (m.in. ks. T. Stycznia, U. Żegleń), stanowiące głównie migawki ze spotkań i rozmów z Uczoną – w Rogóźnie, na międzynarodowych sympozjach, czy... „w kuchni przy blindach”.

Obszerna część publikacji, obejmująca działy „Na sesjach, w teatrze i w redakcjach” oraz „Szlaki badawcze”, dotyczy osiągnięć naukowych pani Profesor. Teksty zgromadzone w pierwszym z nich wskazują na aktywność Ireny Sławińskiej w kształtowaniu kultury naukowej, literackiej i teatralnej w Polsce i na świecie. Irena Mamczarz dokonuje przeglądu najważniejszych prac Uczonej przygotowanych z okazji międzynarodowych sesji i konferencji naukowych z lat 1982-2001. Elżbieta Feliksiak i Małgorzata Gawrychowska-Sowul tematyką swoich tekstów uczyniły jej wkład w promowanie badań nad wileńszczyzną. W części tej przybliżono także ogromny udział prof. Sławińskiej w tworzeniu Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Twórczością Cypriana Norwida w KUL oraz jej zasługi w kształtowaniu oblicza Sceny Plastycznej KUL. Waldemar Michalski scharakteryzował relacje, jakie łączyły Irenę Sławińską z redakcją „Akcentu”. Próba wyznaczenia głównych kierunków naukowych dociekań Jubilatki jest rozdział „Szlaki badawcze”. Odnajdziemy tu teksty poświęcone pani Profesor jako „uczennicy” i znawcy Norwida (Z. Łapiński, W. Kaczmarek) oraz o jej „czytaniu” Claudela (K. Braun). Sporo miejsca zajmują wypowiedzi dotyczące badań teoretycznoliterackich Ireny Sławińskiej (J. Japola) oraz odkryć Uczonej na polu semiologii, krytyki, antropologii teatru. Szczególnie cenny jest teks J. Ciechowicza ukazujący rangę badań prof. Sławińskiej nad teorią teatru. Zamknięciem tej części Księgi jest materiał T. Malca zawierający analizę sposobu funkcjonowania leksemu „teatr” w pracach pani Profesor.

Podsumowaniem wymienionych tu przybliżeń i analiz jest „Próba bilansu”. Składający się na nią artykuł W. Kaczmarka „Pasje i obowiązki” to pierwsza próba syntetycznego ujęcia dorobku Jubilatki, wskazania jej ogromnego wkładu w rozwój nau-

ki, a także wyznaczenie najważniejszych dla formowania osobowości prof. Sławińskiej faktów biograficznych. M. Maciejewski pisze natomiast o wyjątkowej sprawności językowej pani Profesor, ujawniającej się zarówno w pracach naukowych, jak i wspomnieniach.

Omawiana książka to różnorodny, niezwykle interesujący zbiór tekstów poświęconych jednemu z najwybitniejszych polskich uczonych. Skoncentrowanie wyłącznie na osobie Ireny Sławińskiej stanowi o wyjątkowości tej publikacji, pozwala ona bowiem doskonale zorientować się w kierunkach badań „Wielkiej Humanistki”, a także przybliżyć sylwetkę prof. Sławińskiej z różnych etapów życia – poznajemy ją oczami studentów, przyjaciół i kolegów, współpracowników, widzimy nie tylko w roli naukowca, ale też córki, koleżanki, wychowawcy. Jawi nam się jako symbol rzetelnej pracy, dociekliwości naukowej i odwagi, ale również jako człowiek borykający się ze swoimi słabościami i zwykłymi codziennymi problemami. Cennym uzupełnieniem osobistych wspomnień i naukowych analiz zawartych w księdze jest imponująca, bo licząca prawie 500 pozycji (!), *Bibliografia prac Ireny Sławińskiej* sporządzona przez A. Paluchowskiego (lata 1933-1976) i W. Kaczmarka (lata 1977-2003), zaopatrzona w Indeks nazwisk. Publikację wzbogacają również zamieszczone tu fotografie Jubilatki, fotokopie korespondencji do niej (m.in. Jana Pawła II, S. Kisielewskiego), recenzji prac (J. Kleinera, S. Pigonia), uzyskanych świadectw i dyplomów.

Księga nie jest bynajmniej pełnym opracowaniem monograficznym, a raczej materiałem dla przyszłego jej autora. Wydaje się, że zbyt mało miejsca poświęcono tu na przykład kontaktom Uczonej z ośrodkami badawczymi za granicą, które były przecież niezwykle częste i owocne. Praca jedynie dotyka najważniejszych osiągnięć prof. Sławińskiej, choć – co bardzo cenne – umiejscawia je w kontekście badań teatrologicznych prowadzonych w Polsce i na świecie. „*Świat jako spektakl*” jest bez wątpienia ważnym dokumentem życia i pracy wyjątkowego człowieka, wybitnego naukowca i wychowawcy, mistrza wielu znakomitych uczonych.

Iwona Lewandowska
Katedra Dramatu i Teatru KUL